

OSNOVNA ŠOLA I MURSKA SOBOTA
ŠTEFANA KOVAČA 32
9000 MURSKA SOBOTA

RAZISKOVALNA NALOGA

BITI MALI KUSTOS

IZ PODROČJA APLIKATIVNI INOVACIJSKI PREDLOGI IN PROJEKTI



PRIPRAVILI:

Urban KLARIČ

Lejla MANDŽUKA

Hana MERICA

MENTORICA:

Jasna ŽIŽEK

SOMENTORICA:

Mateja HUBER

MURSKA SOBOTA, februar 2025

ZAHVALA

Zahvaljujemo se vsem, ki so nam pomagali pri raziskovanju programa Mali kustosi.

Zahvala gre tudi učiteljici Andreji Ošlaj, ki je nalogo lektorirala.

Najbolj hvaležni pa smo za pomoč in spodbudo mentorici Jasni Žižek in somentorici Mateji Huber, ki sta nas pripeljali do zastavljenega cilja.

POVZETEK

Rek, da je zgodovina učiteljica življenja, je v sodobnem času prepogosto prezrt. Mladi raje brskamo po spletu, kot da bi obiskali muzej in si ogledali zanimivo razstavo. Vendar pa smo v lanskem šolskem letu naredili ravno nasprotno — namesto interneta smo izbrali druženje v muzeju. Ob tem smo se učili, spoznavali našo preteklost in naredili še nekaj koristnega. Program Mali kustosi, ki povezuje delo Pomurskega muzeja Murska Sobota in Osnovne šole I Murska Sobota, nam je omogočil prav posebno izkušnjo. Preizkusili smo se v vlogi raziskovalcev zgodovine, pomagali pri pripravi razstave in se na koncu predstavili kot pravi kustosi. V raziskovalni nalogi z naslovom Biti mali kustos smo predstavili pozitivne učinke programa ter navedli predloge, kako bi lahko takšno sodelovanje vključili v učni sistem. Učili smo se nevede, bili aktivni, odkrivali zaklade lokalne zgodovine in šolsko učilnico zamenjali za muzej. A najpomembnejše spoznanje je, da smo se pri tem naučili ceniti in spoštovati našo kulturno dediščino.

Ključne besede: muzej, kustos, šolski sistem, kulturna dediščina.

ABSTRACT

The saying that history is the teacher of life is too often overlooked in modern times. Young people prefer browsing the internet to visiting a museum and exploring an interesting exhibition. However, last school year, we did the exact opposite — instead of the web, we chose to spend time together in a museum. While doing so, we learned, discovered our past, and did something meaningful. The Young Curators program, which connects the work of the Pomurje Museum Murska Sobota and Primary School I Murska Sobota, offered us a truly special experience. We took on the role of history researchers, helped prepare an exhibition, and finally presented ourselves as real curators. In the research paper titled Being a Young Curator, we presented the positive effects of the program and proposed ideas on how such collaborations could be integrated into the school system. We learned without even realizing it, stayed active, uncovered the treasures of local history, and swapped the classroom for the museum. But the most important realization was that we learned to value and respect our cultural heritage.

Keywords: museum, curator, school system, cultural heritage.

KAZALO

POVZETEK	3
ABSTRACT	4
1. UVOD	6
2. METODOLOGIJA DELA	7
TEORETIČNI DEL.....	8
3. MUZEJ IN PEDAGOŠKA DEJAVNOST	8
3.1 Definicija muzeja	8
3.2 Muzejska pedagogika	10
3.3 Izkustveno učenje in posebnosti učenja v muzejih	12
EMPIRIČNI DEL.....	13
4. SPOZNAVANJE MUZEJA	13
4.1 Muzejske zbirke, depo, restavratorske delavnice, dokumentacija, pomen ohranjanja 14	
4.2 Izhodišča in usmeritve za pripravo muzejske razstave	19
5. DELO Z MUZEJSKIMI PREDMETI.....	21
5.1 Rokovanje, proučevanje, zapisovanje opazk, ugotovitve	21
5.2 Zbiranje predmetov za razstavo Predmeti veselja.....	26
5.3 Izbor predmetov in njihova interpretacija	28
5.4 Sodelovanje na odprtju razstave in vodstvo po razstavi	37
6. EVALVACIJA PROGRAMA MALI KUSTOSI	40
6.1 Povratna informacija Malih kustosov	40
6.2 Pomen programa in načrtovanje za naprej	43
7. ZAKLJUČEK.....	45
VIRI IN LITERATURA	46

1. UVOD

Muzeji imajo za nas učence velik pomen, saj ponujajo priložnost za učenje na zabaven in interaktiven način. V njih lahko vidimo stare predmete, umetnine, zgodovinske ostanke, ki naredijo učenje bolj zanimivo in razumljivo kot zgolj branje v učbenikih. Ogled različnih razstav nas spodbuja, da postavljamo vprašanja in raziskujemo nove teme. Prav tako nas spodbujajo k ustvarjalnemu izražanju in razvijajo našo domišljijo. Naučimo se opazovati, analizirati in razmišljati o tem, kar smo videli.

V lanskem šolskem letu smo bili učenci Osnovne šole I Murska Sobota povabljeni k sodelovanju s Pomurskim muzejem Murska Sobota. Ko nam je učiteljica predstavila program, smo se sprva strinjali z zadržkom in mislijo, da nam bo dodatna dejavnost predstavljala le obremenitev. Povedano je bilo, da bo to dejavnost, ki bo potekala po naših šolskih aktivnostih, da bomo morali sodelovati in se bo izvajala skozi celo šolsko leto.

Program Mali kustosi, kot je bil poimenovan, je že v imenu skrival besedo, ki nam ni bila znana. Kljub številnim pomislekom smo pristali, da bomo v programu sodelovali. V naši raziskovalni nalogi z naslovom Biti Mali kustos vam želimo predstaviti program, katerega del smo bili tudi mi.

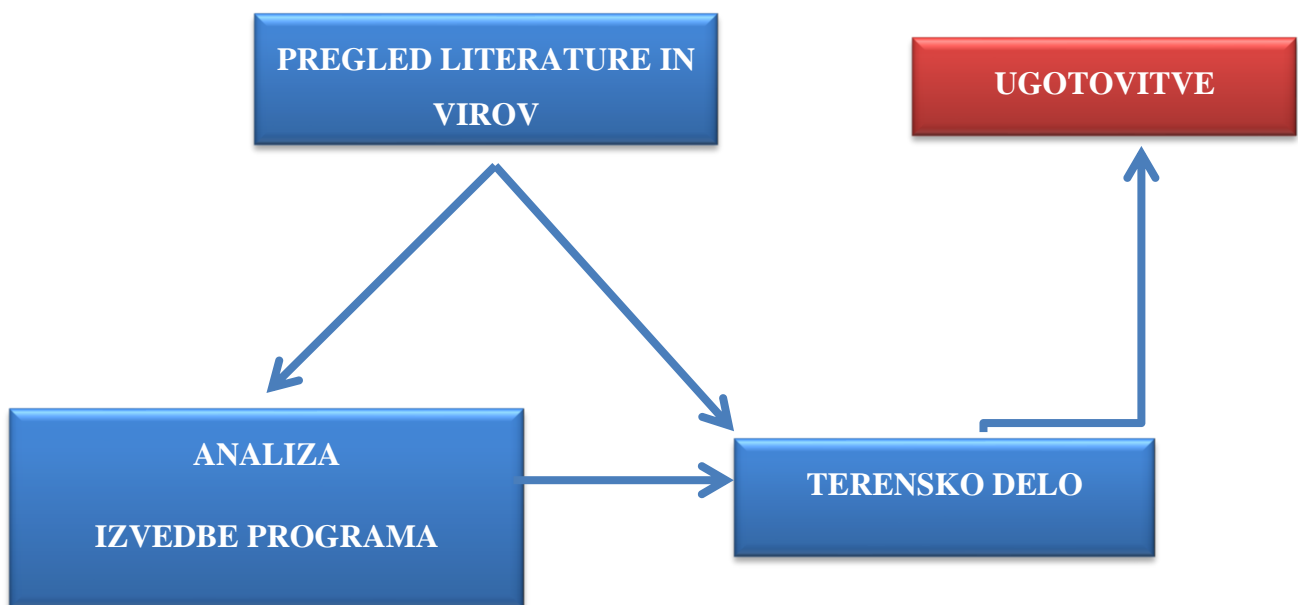
Cilj naše raziskovalne naloge je predstaviti program Mali kustosi, analizirani izsledke ankete, ki smo jo izvedli z udeleženci programa in zapisati ugotovitve, ali lahko program v takšni izvedbi predlagamo kot stalnico v izobraževalnem sistemu.

Mladi smo danes nasičeni s podatki, ki prihajajo do nas preko raznovrstnih digitalnih naprav. Okupirani smo z informacijami, ki prihajajo iz vsega sveta. Ob tem se premalo zavedamo, da o lokalni zgodovini, kulturi in tradiciji vemo zelo malo. Sodelovanje z ustanovami, kot so muzeji, arhivi, galerijami je v sodobnem času zelo dobrodošlo. Med nami se je pojavil trend, da so muzeji le za starejše, ki jih v obilici prostega časa obiskujejo, da arhiv obstaja, se sploh ne zavedamo. V izogib temu, da bi mi mladi postali odrasli brez narodne, lokalne identitete, vam predstavljamo program, ki verjamemo, da vas bo prepričal, kako majhni koraki lahko naredijo veliko sled v našem življenju.

2. METODOLOGIJA DELA

Pri pripravi raziskovalne naloge so uporabljene metode znanstvenega proučevanja, in sicer:

- Pregled in pridobitev podatkov iz literature: J. Byszewski, Drugačen muzej, L. Tavčar, Otroci, mladostniki in odrasli v galeriji, M. Huber, Predmeti veselja.
- Pridobitev strokovnih izrazov iz spletnih strani: SSKJ, ICOM, UL
- Delo na terenu: anketiranje, zbiranje slikovnega gradiva.
- Analiza pridobljenih podatkov.



TEORETIČNI DEL

3. MUZEJ IN PEDAGOŠKA DEJAVNOST

3.1 Definicija muzeja

Muzej je v Slovarju slovenskega knjižnega jezika definiran kot ustanova, ki zbira, ureja in hrani kulturno in zgodovinsko pomembne predmete.¹

V Zakonu o varstvu kulturne dediščine je v tretjem členu zapisana definicija, ki se glasi: Muzej je stalna organizacija v službi družbe in njenega razvoja, ki je odprta za javnost in ki zbira, ohranja, dokumentira, preučuje, interpretira, upravlja in razstavlja dediščino ter posreduje podatke o njej z namenom razvijati zavest o dediščini, širiti vedenje o njenih vrednotah in omogočati uživanje v njej.²

Po Statutu mednarodnega muzejskega sveta (Icom) je muzej opredeljen kot »stalna neprofitna ustanova, ki deluje v korist družbe, raziskuje, zbira, konservira, interpretira ter razstavlja snovno in nesnovno dediščino. Muzeji so odprti za javnost, dostopni in vključujoči ter spodbujajo raznovrstnost in trajnostni razvoj. Delujejo in komunicirajo etično, profesionalno in v sodelovanju s skupnostmi, pri čemer omogočajo raznovrstne izkušnje za izobraževanje, uživanje, premišljevanje in širjenje znanja.«. Zgornja opredelitev muzeja velja ne glede na naravo ustanovitelja, obseg ozemlja ali naloge in usmeritev zbirk.³

Poleg ustanov, ki jih označujemo kot »muzeje«, v smislu te opredelitve uvrščamo med muzeje tudi:

- naravne, arheološke in etnografske spomenike in kraje ter zgodovinske spomenike in kraje muzejskega pomena, kjer pridobivajo in hranijo materialne dokaze o ljudeh in njihovem okolju ter posredujejo informacije o njih;
- ustanove, ki hranijo zbirke in razstavljajo žive primerke rastlin in živali, kot so botanični in živalski vrtovi, akvariji in vivariji;
- znanstvena središča in planetarije;
- stalne konservatorske ustanove in razstavne galerije knjižnic in arhivov;

¹ Pridobljeno: <https://fran.si/iskanje?FilteredDictionaryIds=130&View=1&Query=muzej> (13. 1. 2025).

² Pridobljeno: <https://icom-slovenia.si/2022/08/28/nova-muzejska-definicija-2/> (13. 1. 2025)

³ S. Stojnšek Gobec, Idejna zasnova otroškega muzeja v Mariboru (dalje: Idejna zasnova), Maribor 2019. str. 18.

- naravne rezervate;
- druge ustanove, za katere po posvetovanju s svetovalnim odborom izvršni svet Icoma meni, da imajo nekatere ali vse značilnosti muzeja oz. da podpirajo muzeje in poklicne muzejske delavce z muzeološkimi raziskavami, vzgojo ali izobraževanjem.⁴

Vse pogosteje se pojavljajo tudi virtualni muzeji, pri katerih gre za navidezni prostor, kar pa ni ovira za postavitev umetnin. Kljub temu nam tak muzej ne more omogočiti neposrednega stika z originalnim delom, temveč nam lahko ponudi reprodukcije.⁵

VRSTE MUZEJEV

Glede na ustanovitelja lahko muzeje v Sloveniji razdelimo (zbirajo etnološko, arheološko, kulturnozgodovinsko in zgodovinsko gradivo) ali posebni (zbirajo gradivo določene vrste). Najpogostejše zbirke, ki jih zasledimo v muzejih, so arheološke, umetnostnozgodovinske, etnološke, zgodovinske ali numizmatične, zbirke orožja, zbirke uporabne umetnosti.⁶

Glede na obseg delovnega področja lahko muzeje v Sloveniji razdelimo na državne (osrednje ali republiške, saj zbirajo gradivo s širšega področja slovenskega ozemlja) in pooblaščne, ki so krajevni oz. regionalni (zbirajo gradivo z ožjega območja). Omeniti je treba spominske sobe, hiše in muzejske zbirke, ki so praviloma priključene muzejskim ustanovam, lahko pa delujejo v povezavi s krajevno skupnostjo ali delovno organizacijo.⁷

POMURSKI MUZEJ MURSKA SOBOTA

Muzej je bil ustanovljen leta 1955 in pričel delovati leta 1956, ko so mu bili namenjeni prostori v soboškem gradu, najprej trije z baročnim salonom, nato pa novi. Kakor so se širile zbirke, se je širil muzej – njegova stalna razstava, depoji, delavnice in upravni prostori. Renesančni grad v Murški Soboti je počasi postajal središče kulturno-zgodovinskega spomina v pokrajini, muzej pa njegov varuh in pripovedovalec.⁸

Od začetka devetdesetih leti 20. stoletja so novi ljudje, novi prostori, novo ustvarjalno vznemirjenje prerodili muzej, kljub temu da mu upravni in politični posegi v sistem delovanja največkrat niso prinesli koristi. Iz preporoda so se rodile mnoge tematske razstave, ki

⁴ N. Zdravič Polič, Slovenski odpor, Icomov kodeks muzejske etike, Ljubljana 2005, str. 10.

⁵ L. Tavčar, Zgodovinska konstitucija modernega muzeja kot sestavine sodobne zahodne civilizacije (dalje: Tavčar), Ljubljana 2003, str. 189–191.

⁶ Idejna zasnova, str. 19.

⁷ Idejna zasnova, str. 19.

⁸ Pridobljeno: <https://www.pomurski-muzej.si/pages/si/muzej/zgodovina-muzeja.php> (14. 1. 2025).

pripovedujejo zgodbe drugače, kot smo bili navajeni dotlej; rodila se je prva družboslovna, znanstvena, periodična publikacija v pokrajini – Zbornik soboškega muzeja; nove raziskovalne metode, predvsem na področju arheologije; vedno bolj zanimive in obiskane pedagoške delavnice; oblikovala se je največja specialna knjižnica v pokrajini; število evidentiranih predmetov se je nekajkrat pomnožilo. Ves ta preporod pa ima svoj temelj v načrtnem varovanju in dokumentiranju gradiva ter sistematičnem proučevanju in publiciranju raziskovalnih dosežkov peščice strokovnih delavcev muzeja.⁹

3.2 Muzejska pedagogika

Ljudje so se začeli pozno zavedati pomembnosti ohranjanja kulturne dediščine. Vloga muzejev se je skozi zgodovino spreminjala, od nastanka prvih antičnih muzejev in srednjeveških cerkva, mecenstva in razvijanja zavesti o pomembnosti in vrednosti umetniških del, vzpostavitve in prestrukturiranja iz zasebnih kraljevskih zbirk v javne muzeje, do izobraževalne vloge. V sodobnem času je najbolj v ospredju prav izobraževalna vloga le-teh. Danes muzeji in galerije niso dostopni samo poznavalcem in izbrancem, namenjeni so tudi širšemu krogu ljudi. Prav zaradi tega lahko trdimo, da so sčasoma pridobili tudi pomembno vzgojno funkcijo. Izraz muzejska pedagogika označuje praktično izobraževalno delo v muzejih in galerijah.¹⁰

V primerjavi z evropskimi muzeji se je muzejska pedagogika pri nas začela uveljavljati skoraj stoletje kasneje, v začetku šestdesetih let 20. stoletja. Takrat so pedagoške dejavnosti v muzejih prevzeli prvi kustosi pedagogi in vnesli v nove, pedagoške programe.¹¹

Glavna naloga pedagoških delavcev v muzejih je pomagati obiskovalcem, da spoznajo bistvene značilnosti predmetov ali umetnin ter časa, v katerem so nastali, jih ustrezno senzibilizirati in jih vključevati v primerne delavnice ter jih na ta način tudi izobraževati.¹²

Muzejska pedagogika poudarja, da naj artefakti postanejo objekti učenja. Za pridobivanje osnovnih podatkov o predmetu so pomembna čutila. Predmet si lahko ogledujemo, se ga dotikamo, ga vonjamo, poslušamo in včasih tudi okušamo. Zagotovo pa niso vsi predmeti primerni za veččutno dožemanje. Pri dragocenejših artefaktih se moramo zadovoljiti zgolj z gledanjem. Takrat lahko veččutno izkušnjo nadomestimo z razgovorom in risanjem

⁹ Pridobljeno: <https://www.pomurski-muzej.si/pages/si/muzej/zgodovina-muzeja.php> (14. 1. 2025).

¹⁰ Tavčar, str. 15.

¹¹ Tavčar, str. 16.

¹² Tavčar, str. 16.

opazovanega predmeta. Kustosi pa lahko učencem ponudijo tudi replike ali najdejo podobne predmete, ki učencem vseeno omogočajo kvalitetno izkustvo.¹³

Cilj muzejske pedagogike za mlajše obiskovalce je, da otrok s pomočjo lastne aktivnosti pride do določenega znanja. Njeno delo temelji na praktičnem izobraževalnem delu v muzejih in galerijah. Ni dovolj, da učence samo pripeljemo v muzej in pred njih postavimo eksponate, potrebno jih je naučiti tudi gledati in prepoznavati. V ospredju muzejske pedagogike je vprašanje, na kakšen način mladim obiskovalcem predstaviti eksponate. Poleg tega poskušajo muzejski pedagogi v muzejih in galerijah doseči, da obiskovalci ogled in predmete povežejo s svojim že obstoječim znanjem z različnih predmetnih področij. To je seveda pogojevano s tem, da se izobraževalna dejavnost v muzejih razvija na interdisciplinarni podlagi.¹⁴

Muzejska pedagogika je osredotočena na otroka. Programi, ki so narejeni v okvirju muzejske pedagogike, morajo učencem omogočiti izkušnjo, ki izpolnjuje naslednje kriterije:

- namen (učenci vidijo namen in pomen vključitve v muzejske programe; pripravljani in sposobni so sodelovati v muzejskih programih, ker so ti skladni z njihovimi interesi, s predhodnim znanjem in z učnimi sposobnostmi);
- izbira (posamezniki izrabijo možnosti, ki jim omogočajo izbiro in nadzor nad lastnim učenjem na podlagi osebnih interesov in motivacije);
- lastništvo (učenci imajo naravni interes za muzejske kraje in se počutijo samozavestno in kompetentno, npr. za prevzemanje vodstvene vloge – vodenje po muzeju);
- sodelovanje (pojavi se priložnosti za aktivno sodelovanje in pristno vključevanje v dejavnosti, ki vključujejo predmete in ljudi);
- identiteta (skupinska identiteta je ustvarjena s pomočjo priložnosti za vključevanje v skupinske naloge, reševanje skupinskih problemov in skupinsko odločanje);
- čas (otrokom primerno se lahko podaljša čas za ukvarjanje s posameznimi področji, za razmislek in za samoizražanje, npr. govor, gibanje, risanje);
- uporaba več čutov naenkrat (obstajajo priložnosti za oblikovanje takšnih učnih izkušenj, ki vključujejo roke in um, »hands-on/mind-on«, in izkušnje, ki vključujejo celo telo, »full-body«);

¹³ Tavčar, str. 18.

¹⁴ Tavčar, str. 19.

- zabava (določeni muzejski programi nudijo učencem tudi določeno sprostitev in zabavo, ki omogočajo udeležencem tudi možnost za razvijanje socialnih interakcij).¹⁵

3.3 Izkustveno učenje in posebnosti učenja v muzejih

Izkustveno učenje definiramo kot proces ustvarjalnega spreminjanja dane situacije v novo spoznanje, ki je pridobljeno na osnovi lastne izkušnje in razmišljanja, na podlagi tega posameznik išče možnosti, kako to novo pridobljeno spoznanje uporabiti v praksi. Izkustveno učenje temelji na konkretnih in osebnih izkušnjah vsakega posameznika. Zaradi različnih predznanj in predhodnih izkušenj je učna situacija za vsakega udeleženca tega procesa različna. Na uspešnost izkustvenega učenja vpliva sposobnost opazovanja, logičnega razmišljanja in zmožnost refleksije. Tak posameznik je sposoben načrtovanja in selektivne izbire med več različnimi možnostmi aktivnostmi.¹⁶

Za izkustveno učenje je značilna povezava teorije s prakso, ko skozi izkušnje in konkretne situacije spoznavamo resničnost. Najpomembnejšo vlogo ima osebna in pristna izkušnja. Najbolje se učimo, ko nekaj naredimo sami. To dejstvo velja za vse starostne skupine. Ker učenje poteka kot dolgotrajen proces, se znanje oblikuje s preoblikovanjem izkušenj. Izkustveno učenje je vsako učenje pod vplivom proučevane realnosti. Gre predvsem za direktno srečanje s pojavom in ne zgolj za razmišljanje o tem pojavu.¹⁷

Izkustveno učenje pomaga razumeti vrednote vseh vrst dediščine v okolju, pri čemer mu pomaga učenje z dialogom in modeliranjem. Učinkovitost dialoga se ne pokaže samo pri neposrednem prenosu znanja in zmožnosti razkrivanja različnih protislovij v življenjskih situacijah, ampak tudi v priložnostih za moralna dejanja in vedenje učencev. Učiteljevo ravnanje služi kot pozitivni model za dostojno in kulturno vedenje učencev. Učitelj je lahko uspešen pri vzpostavljanju pozitivnega modela, če je iskren, dobrohoten, zanesljiv, legitimen, izkušen, z eno besedo strokovnjak. Šola pa mora biti zibelka in tempelj kulturnega središča svojega okolja.¹⁸

¹⁵ K. Hameršak, Vključevanje vsebin kulturne dediščine iz lokalnega okolja pri pouku družboslovnih vsebin (dalje: Hameršak), Maribor 2019, str. 19.

¹⁶ Hameršak, str. 7.

¹⁷ Hameršak, str. 8.

¹⁸ Hameršak, str. 8.

EMPIRIČNI DEL

4. SPOZNAVANJE MUZEJA

Sodobne muzejske prakse v ospredje postavljajo obiskovalce in skupno ustvarjanje z njimi. V 21. stoletju je tako delovanje za delovanje preseženo in stremi se za delovanje z obiskovalci. Uveljavlja se participativni pristop, s katerim muzeji učinkoviteje vzpostavljajo vezi med obiskovalci, dediščino in novimi idejami. Z njim se muzejska ustanova odpove vsaj delu moči odločanja, tako da vanj vključi skupnost oziroma obiskovalce. Gre za obojestransko obogatitev z novimi pogledi in vzajemnim učenjem.¹⁹

Po tem pristopu smo zasnovali muzejsko-pedagoški program Mali kustosi, ki smo ga izvedli kot kulturno-vzgojni projekt, ki je tvoril pomemben del pričujoče razstave. Pri njenem nastajanju smo namreč sodelovali tudi učenci.²⁰

Naše delo je potekalo pod mentorstvom in budnim očesom kustosinje Mateje Huber. Mentorstvo na šoli sta prevzeli Jasna Žižek, učiteljica zgodovine in geografije ter Dušanka Horvat, upokojena učiteljica zgodovine in geografije. Učenci, ki smo sodelovali, smo bili: Ikra Farizi, Ana Lena Hajnal, Eva Horvat, Urban Klarič, Lejla Mandžuka, Mia Kuhar Martinuzzi, Hana Merica, Tai Ošljaj, Lily Emilija Ribaš Pajič, Zara Sabotin, Ava Šneler, Jun Zobarič in Sofija Nina Zrim.

Namen programa je bilo sodelovanje učencev pri pripravi razstave, glavni cilj pa pridobivanje izkušenj z delom muzejskih kustosov, torej pridobivanje novih znanj in veščin ter prepoznavanje vrednosti dediščine, ki jo hrani muzej.

Program Mali kustosi je trajal celo šolsko leto 2023/24. Spoznavali smo delo muzejskih kustosov ter se v tej vlogi tudi preizkušali. Srečevali smo se vsako drugo sredo. Bilo je zelo zabavno, poučno in sploh nam ni bilo težko, da smo ostajali v muzeju po pouku, čeprav se nam po šoli vedno mudi domov.

¹⁹ Predmeti veselja, katalog, str. 79

²⁰ Predmeti veselja, str. 79.

4.1 Muzejske zbirke, depo, restavratorske delavnice, dokumentacija, pomen ohranjanja

Septembra 2023 nas je učiteljica geografije in zgodovine Jasna Žižek skupaj s kustosinjo Pomurskega muzeja Matejo Huber povabila k sodelovanju v projektu Mali kustosi. Štirje učenci iz našega razreda smo se takoj navdušili nad idejo, nato pa so se nam pridružili še ostali sedmošolci iz drugih dveh oddelkov. Tako nas je bilo na koncu trinajst, in čeprav se nam je sprva zdelo, da je delo kustosa nekaj suhoparnega in resnega, smo po predstavitvi projekta s takšnim veseljem sprejeli izziv, da smo se brez pomislekov poimenovali Mali kustosi. Kmalu smo ugotovili, da je biti kustos vse prej kot dolgočasno, saj smo postali pravi raziskovalci preteklosti.



Slika 1: Prvo srečanje na šoli.²¹

²¹ Foto: Jasna Žižek

Naša prva tri srečanja so potekala na Osnovni šoli I Murska Sobota, kjer nas je obiskala kustosinja Mateja. S pomočjo predstavitev in zanimivih fotografij v prezentaciji nam je predstavila cilje in potek projekta Mali kustosi ter nam pokazala nekaj starih predmetov iz Pomurskega muzeja. Njena strokovna predstavitev nas je pritegnila. Z velikim zanimanjem smo poslušali vsako njeno besedo. Obenem nam je podarila majhne beležke in svinčnike ter nas spodbudila, da si po želji zapišemo pomembne stvari. A dileme sploh ni bilo. Njene razlage so bile tako zanimive in osupljive, da smo takoj začeli zapisovati, saj nismo želeli zamuditi nobene podrobnosti. Vsak predmet, ki nam ga je pokazala, je v nas vzbudil še več radovednosti in želje, da bi videli še mnoge druge predmete. Komaj smo čakali obisk muzeja, kjer si bomo lahko na lastne oči ogledali še številne zanimive predmete.

Končno je napočilo četrto srečanje – dan, ko smo odšli v muzej. Pri peti uri pouka smo nestrpno odštevali minute, saj smo smeli oditi 15 minut prej. Takoj smo stekli po stopnicah v jedilnico, na hitro pojedli kosilo, se pri omaricah preobuli, si nadeli jakne in s šolskimi torbami vred pohiteli pred glavni vhod šole. V spremstvu učiteljice Jasne smo se nato peš odpravili proti Pomurskemu muzeju Murska Sobota, ki je oddaljen le nekaj minut hoje.



Slika 2: Ob prihodu je vedno sledilo neformalno druženje.²²

²² Foto: Tomislav Vrečič

Ob prihodu v muzej nas je pričakala prav posebna gostja – upokojena učiteljica zgodovine, gospa Dušanka Horvat, ki sta jo povabili naša učiteljica Jasna in kustosinja Mateja. Njena prisotnost nas je zelo prijetno presenetila. Na mizi so nas pričakali prigrizki – čips, čokolada in čaj, kar je še dodatno dvignilo naše navdušenje.

Kustosinja Mateja nam je najprej predstavila muzej in nas spodbudila k razmisleku, kaj sploh vemo o njem. Hitro smo ugotovili, da je naše znanje precej omejeno, zato smo si zadali cilj, da ga do konca projekta poglobimo in dopolnimo s čim več novimi spoznanji. Nadalje je poudarila, da mora vsak muzejski predmet imeti svojo dokumentacijo, ki vključuje inventarno številko, ime, domače ime (če obstaja) ter podatke o času in kraju uporabe.



Slika 3: Spoznavanje muzeja in muzejskih zbirk.²³

Po krajšem pogovoru smo se odločili, da si muzej ogledamo še podrobneje. Najprej smo se podali na voden ogled stalne razstave, ki smo si jo nekateri že ogledali v petem ali šestem razredu, oziroma ob dnevu odprtih vrat. Tokrat pa smo prvič stopili tudi v tri posebne sobe, namenjene občasnim razstavam. Hitro smo spoznali, da teh sob ni mogoče obiskati kadar koli, ampak ko so v njih postavljene razstave, zato se nam je zdel ta ogled še posebej zanimiv. Pred

²³ Foto: Tomislav Vrečič.

koncem srečanja nam je kustosinja Mateja ponudila ekskluzivno priložnost – obisk depoja in restavratorske delavnice. Za depo sploh nismo vedeli, kaj pomeni, zato smo z velikim zanimanjem čakali, da ga vidimo. Ko nam je kustosinja pojasnila, da gre za posebno sobo, kjer se hranijo predmeti, ki trenutno niso razstavljeni, smo bili takoj za. Za restavratorsko delavnico smo vsaj približno slutili, da gre za prostor, kjer se predmeti obnavljajo, a vseeno nismo vedeli, kaj točno pričakovati.



Slika 4: Ogléd depoja, kjer smo vsi bili prvič.²⁴

Depo v pomurskem muzeju je bil velik, poln zanimivih predmetov, ki so bili razporejeni po regalih, mizah ali shranjeni v škatlah. Knjige so bile zložene na policah. Kustosinja Mateja nas je opozorila, naj bomo pri ogledu previdni, saj imajo ti predmeti veliko vrednost.

V restavratorski delavnici nas je sprejel zelo prijazen restavrator, ki nam je razkazal prostor ter pokazal orodja in pripomočke za čiščenje in obnovo predmetov. Nosil je predpasnik, na rokah pa je imel rokavice, saj je moral biti pri rokovanju s predmeti izredno pazljiv, da jih ne bi poškodoval. Delavnica je bila urejena in dobro osvetljena, saj je pri natančnem delu svetloba zelo pomembna. V prostoru so bile različne delovne mize – nekatere lesene, druge kovinske,

²⁴ Foto: Tomislav Vrečič.

različnih velikosti in prilagojene različnim vrstam restavratorskih posegov. Manjše mize so bile namenjene natančnemu delu s finimi predmeti, medtem ko so večji predmeti zahtevali več prostora in trdnejše podlage. Delavnica je bila hladna, brez odvečne vlage, saj bi ta lahko škodovala predmetom, a hkrati ne presuha, da materiali ne bi razpokali. Zrak je bil svež. Delavnica je bila povezana z manjšo sobo, kjer so bili shranjeni dodatni predmeti, ki so čakali na restavratorske posege.



Slika 5: Ogléd restavratorske delavnice.²⁵

Ob naslednjem obisku muzeja smo si ogledali različne muzejske zbirke – predmete, denar, narodne noše, znamke itn. Še bolj smo se začeli zavedati, kako pomembno je ohranjanje muzejev. Brez njih bi izgubili pomembne delčke zgodovine, ki nam pomagajo razumeti preteklost in spoznati življenje naših prednikov. Vsak predmet pripoveduje zgodbo in čeprav smo danes obdani s sodobno tehnologijo, je nekaj posebnega, ko lahko zgodovino dobesedno primemo v roke.

²⁵ Foto: Tomislav Vrečič.

4.2 Izhodišča in usmeritve za pripravo muzejske razstave

V muzeju smo se srečevali vsak drug teden. Med našimi srečanji smo postopoma ugotovili, da predmeti niso zgolj stari kosi zgodovine, temveč lahko v ljudeh vzbudijo najrazličnejša čustva – med njimi tudi veselje. Tako smo prišli na idejo, da bi pripravili razstavo z naslovom Predmeti veselja, v katero bi vključili predmete različnih obdobj – od tistih, ki so pripadali preteklim generacijam, do tistih, ki imajo poseben pomen za nas danes.

Pri iskanju navdiha smo si na spletu ogledali več različnih razstav, še posebej pa nas je navdušila ena, pri kateri je vsak predmet spremljala osebna zgodba lastnika. Tak primer je razstava v Muzeju propadlih ljubezni (Muzej prekinutih veza), ki smo si jo ogledali na spletu. Ta ni le pojasnjevala pomena predmeta, temveč je tudi razkrivala osebno ljubezensko zgodbo, zakaj prav ta predmet v nekom vzbuja veselje. Zdelo se nam je čudovito, da predmeti niso le muzejski eksponati, temveč nosijo osebne spomine in čustva.



Slika 6: Priprava na raziskovanje muzejskih predmetov.²⁶

Zato smo se za potrebe naše razstave dogovorili, da bo v naslednjem mesecu vsak od nas prinesel dva predmeta, ki njemu ali njegovim bližnjim prinašata veselje. Ob tem smo

²⁶ Foto: Tomislav Vrečič.

predvidevali, da bo še pomembnejši od samega predmeta njegov kontekst – zgodba, ki ga bo spremljala. Že ob razmišljanju o predmetih smo se zavedali, da si marsikdo ob prvem pogledu nanje ne bi mislil, da prebujajo prijetna čustva. A verjeli smo, da bo prav zgodba tista, ki bo predmetom dala globlji pomen in razkrila, zakaj nekomu prinašajo veselje. Morda bo gramofonska plošča priklicala spomine na prve plese ob priljubljenih pesmih ali na družinska srečanja, ko je glasba napolnila prostor s smehom in veseljem. Da bi ohranili osebno noto, a hkrati omogočili anonimnost, smo se dogovorili, da lahko vsak svojo zgodbo podpiše s psevdonimom. Po končanem zbiranju predmetov bomo izvedli izbor najzanimivejših, ki bodo skupaj z njihovimi zgodbami razstavljeni na razstavi in tako na ogled kot občasna razstava vsem obiskovalcem pomurskega muzeja.



Slika 7: Tudi naša druženja bi lahko bila »predmet« veselja.²⁷

Naša namera je bila, da z dodanimi zgodbami pokažemo, da zunanji izgled ali cena, ki jo moramo plačati za predmet, nista vedno tisto, kar prinaša veselje in zadovoljstvo. Namesto tega želimo izpostaviti moč zgodb, ki se skrivajo za vsakim predmetom. Ti predmeti naj bi namreč bili nosilci lepih spominov za svoje lastnike. Želeli smo, da obiskovalcem muzeja omogočimo, da se povežejo z zgodovino in vstopijo v svet, kjer lahko občutijo pozitivna čustva, ki so jih ti predmeti prinesli v življenje njihovih lastnikov. Tako bomo pokazali, da je bogastvo naše preteklosti sestavljeno ne le iz predmetov, temveč tudi iz zgodb, ki nas povezujejo in obogatijo naše življenje.

²⁷ Foto: Tomislav Vrečič.

5. DELO Z MUZEJSKIMI PREDMETI

5.1 Rokovanje, proučevanje, zapisovanje opazk, ugotovitve

Ob vsakem prihodu v muzej so nas na mizi že pričakali prigrizki, kar je ustvarilo prijetno vzdušje. Srečanje smo vedno začeli za mizo, kjer smo se uvodoma dogovorili o delu, ki nas tisti dan čaka. Nato smo se preselili v sosednjo sobo, kjer so nas že čakali skrbno izbrani predmeti, ki jih je za nas pripravila kustosinja Mateja. Da bi jih še bolje spoznali je bila fotografija predmetov tudi na učnih listih, ki so nas pričakali na mizah in s pomočjo katerih smo lažje spoznavali predmete v muzeju.



Slika 8: Priprava na rokovanje z muzejskimi predmeti.²⁸

Že samo čakanje na začetek dela je bilo polno vznemirjenja, kaj bo tokrat pred nami? Kaj bomo danes spoznali? Komaj smo čakali, da se spustimo v raziskovanje. Preden smo se lahko dotaknili starih predmetov, smo si vsi brez izjeme nadeli rokavice, da ne bi poškodovali dragocenih muzejskih predmetov.

²⁸ Foto: Tomislav Vrečič.

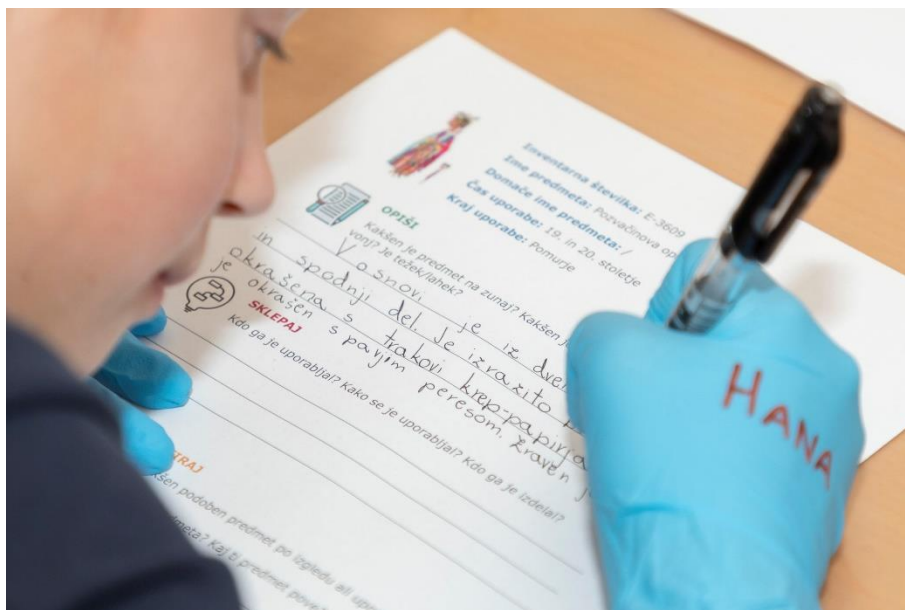
Vsak predmet, ki nam ga je kustosinja Mateja zelo podrobno predstavila, je bil na nek način poseben. Presenečeni smo ugotovili, kako zelo so bili nekateri predmeti (npr. karte) podobni sodobnim, spet drugi pa tako nenavadni (npr. gramofonska omara), da si brez razlage sploh ne bi znali predstavljati njihovega pomena.



Slika 9: Najprej nam je muzejski eksponat kustosinja Mateja podrobno predstavila.²⁹

Ko smo predmete spoznali, je sledil naslednji izziv – zapisovanje opazk in ugotovitev. Učni listi so vsebovali tri rubrike, na katere smo morali odgovoriti. Pod rubriko »Opiši« smo v obliki opazk zapisali vse, kar smo videli in zaznali neposredno. To je vključevalo odgovore na vprašanja, kakšen je predmet od zunaj (barva, material, oblika itd.), kakšen je na otip (gladek ali hrapav), ali oddaja zvok, ima vonj ter ali je lahek ali težek. Nato smo prešli k naslednjima rubrikama, kjer smo na podlagi naših opazk, dodatnih informacij in namigov kustosinje Mateje ter raziskovanja prišli do zaključkov o posameznem predmetu. V rubriki »Sklepaj« smo ugotovili, kdo je predmet uporabljal, kako se je uporabljal in kdo ga je izdelal. V rubriki »Interpretiraj« pa smo razmišljali, ali poznamo podoben predmet po izgledu ali uporabi, kakšna je sodobna različica predmeta ter kaj nam ta le-ta pove. Tako smo se naučili ločevati med opazkami, ki temeljijo na naših neposrednih zaznavah, in ugotovitvami, ki izhajajo iz dodatnih informacij in razmišljanja o predmetu, kar zahteva širši kontekst in analizo.

²⁹ Foto: Tomislav Vrečič.



Slika 10: Zapisovanje ugotovitev.³⁰

Sprva smo si pri reševanju pomagali med seboj in se veliko pogovarjali. Vsak izmed nas je k opisu dodal nekaj svojega – nekdo je znal povedati, iz katerega obdobja izhaja, drugi je bolj razumel, kako se je predmet uporabljal. Kustosinja Mateja ter učiteljici Jasna in Dušanka so nam pomagale, kadar smo potrebovali dodatne informacije. Vendar smo večino odgovorov, na podlagi podane razlage, rešili sami, na kar smo bili ponosni.



Slika 11: Včasih je bilo potrebno pri raziskovanju uporabiti vsa čutila.³¹

³⁰ Foto: Tomislav Vrečič.

³¹ Foto: Tomislav Vrečič.

Inventarna številka: E-2335
 Ime predmeta: Peresnica z dominami
 Domače ime predmeta: /
 Čas uporabe: prva pol. 20. stoletja
 Kraj uporabe: Vučja gomila

OPIŠI
 Kakšen je predmet na zunan? Kakšen je na otip? Oddaja zvok? Ima vonj? Je težek/lahek?
 Lesena skatlica. Zgornji del je pkršen. V notranosti so DOMINE (39 kosov domin)

SKLEPAJ
 Kdo ga je uporabljal? Kako se je uporabljal? Kdo ga je izdelal?
 Družina in otroci. Za igranje. Izdelal ga je en možak - domači mojster

INTERPRETIRAJ
 Ali poznaš kakšen podoben predmet po izgledu ali uporabi? Kaj je sodobna različica predmeta? Kaj ti predmet pove?
 Igra je še danes priljubljena le da igro kupimo. Da je igra zabavala družina in je oče poskušal za otroke

Slika 12: Primer izpolnjenega delovnega lista po ogledu muzejskega predmeta.³²

Na enem srečanju smo po navadi obdelali šest predmetov, od katerih smo običajno poznali le polovico. Tudi, če smo nekatere predmete prepoznali, nismo vedeli, kako se imenujejo, še manj pa, kakšen pomen so imeli v preteklosti. O njih smo izvedeli tudi več o kraju in času, v katerem so nastali, ter o njihovih sestavnih delih. Te zelo podrobne informacije nam je kustosinja Mateja ob predstavitvi posameznega predmeta.



Slika 13: Opis nam najljubšega predmeta, igre »marjanca«.³³

³² Foto: Hana Merica.

³³ Foto: Tomislav Vrečič.

Predmeti, ki smo jih tekom projekta spoznali, so pripadali različnim življenjskim obdobjem in običajem. Pri temi Rojstvo smo spoznali krstno srajčico in zibelko, pri Poroki naprsni šopek in pozvačinovo opravo. Tema Zabava nam je bila seveda posebej pri srcu – domine je bila prava dragocena igra, medtem ko je bilo staro leseno kolo zanimivo, ker ga danes ne srečamo več na ulicah. Predmeti iz domačega okolja, kot je bila gramofonska omara in časopis Kovran, stara pisma in pivski kozarec, pa so nam dali vpogled v življenje naših prednikov. Najbolj pa smo se čudili običajem – okrasitve ženitovanjskega kruha, kar je bil običaj, za katerega večina izmed nas sploh še ni slišala. Poznali pa smo pisanke, ki jih pripravljamo še danes, vendar nikakor tako lepe, kot so jih znali izdelovati včasih. Seveda smo spoznali še mnogo drugih predmetov, a naštetih so le tisti, ki so nam najbolj ostali v spominu in so na nas naredili najboljši vtis. Vse te izkušnje so nas še bolj povezale z muzejem. Spoznali smo, da lahko preteklost postane otipljiva in živa, če ji damo priložnost, da nam spregovori skozi predmete. Z vsakim obiskom smo postajali boljši raziskovalci, bolj radovedni in bolj zavedni, kako pomembno je, da ohranjamo zgodovino za prihodnje rodove.



Slika 14: Nekateri predmeti so bili še posebej zanimivi.³⁴

³⁴ Foto: Tomislav Vrečič.

Po vsakem srečanju smo se težko poslovili, a nas je vedno čakala še ena nagrada – igra marjanca, ki smo jo igrali ob koncu prav vsakega srečanja in ki je postala naša mala tradicija. Ta tradicija, skupaj s skrbno nadetimi rokavicami in občudovanjem zgodovine skozi dotik starih predmetov, je dodala poseben pečat našim raziskovalnim izkušnjam.

5.2 Zbiranje predmetov za razstavo Predmeti veselja

Ko smo končali z rokovanjem in preučevanjem muzejskih predmetov, smo pričeli z zbiranjem osebnih predmetov za razstavo Predmeti veselja. Najprej smo izbrali temo, na podlagi katere smo potem spoznavali muzejske predmete in se učili na tem področju. Po teoretičnem delu in spoznavanju muzejskih predmetov pa smo pričeli z dogovarjanjem o razstavi, ki smo jo mali kustosi pomagali pripraviti. Ker je bila tema razstave Predmeti veselja, smo s skupnimi močmi prišli do zaključka, da vsak učenec v muzej prinese dva predmeta, ki ga osrečujeta, oziroma v njem vzbudita občutek veselja.



Slika 15: Predstavitve predmetov za razstavo Predmeti veselja.³⁵

Sprva smo seveda pomislili na mobilni telefon, vendar smo nato zaplavali v čisto drugačne vode. Poleg izbranega predmeta pa smo morali zapisati tudi zgodbo. Le-ta je bila ključni faktor pri izbiri predmetov, saj je zgodba tista, ki obiskovalca pritegne k nadaljnjemu raziskovanju določenega predmeta in nam pojasni nek globlji pomen samega predmeta. Morale so biti

³⁵ Foto: Tomislav Vrečič.

zanimive ter prepričljive in na podlagi zgodbe smo se ob prihodnjem srečanju odločali, kateri predmeti bodo krasili mesta naše razstave.

Nato smo ob prihodnjem srečanju naše predmete zaupali vodstvu muzeja, ki je vse predmete fotografiralo ter natisnilo zgodbe, da smo si učenci vse skupaj lažje predstavljali. Da bi ohranili osebno noto, vendar omogočili anonimnost same zgodbe, je večina učencev zgodbo pisalo pod psevdonimom. Ves ta postopek nam je bil zelo zanimiv, čeprav smo za pisanje zgodb porabili največ časa.



Slika 16: Glasovanje, kateri predmeti bodo razstavljeni.³⁶

Ko smo se pogovarjali, smo ugotovili, da smo imeli težave tudi pri izbiranju samega predmeta, saj so nas na veselje spomnili mnogi predmeti. Pri izbiranju le-teh pa sta nam pomagali tudi učiteljici, ki sta prav tako poiskali nekaj predmetov, ki v njiju vzbudijo veselje in jih prinesli s sabo, tako da je bilo številčno dovolj predmetov, da smo zapolnili vsa prosta mesta na razstavi. Svoje predmete pa je s sabo prinesla tudi kustosinja Mateja, tako da smo ob zaključku zbiranja predmetov zbrali kar 33 različnih predmetov (od tega jih je bilo 22 izbranih za razstavo) veselja ter zanimivih in privlačnih zgodb, ki smo jih napisali vsi prisotni. Nato smo si skupaj z učenci in učitelji predmete tudi ogledali ter ocenili, če so primerni za razstavo Predmeti veselja.

³⁶ Foto: Tomislav Vrečič.

5.3 Izbor predmetov in njihova interpretacija

Po samem zbiranju predmetov je na vrsto prišel najbolj zanimiv in dramatičen del vseh priprav na našo razstavo. Ob prvem srečanju smo se z učenci tokrat dobili v šoli in tema srečanja je bila izbor predmetov, ki bodo nato krasili mesta naše razstave v muzeju. Kustosinja Mateja je s sabo prinesla natisnjene slike predmetov in zgodbe, ki smo jih napisali učenci. S skupnimi močmi smo izbrali kar 33 predmetov, nakar pa smo morali narediti ožji izbor predmetov, ki bodo kasneje na razstavi.

Odločili smo se, da bomo zgodbe predmetov brali naključno, torej nobeden učenec ni dobil svoje zgodbe ter nihče ni vedel, čigava zgodba je, saj smo jih večinoma pisali pod psevdonimom. Nato pa smo pričeli s prebiranjem zgodb. Po prebrani zgodbi je vsak od sodelujočih učencev podal svoje mnenje o samem predmetu, torej če je predmet sploh primeren za razstavo, ki temelji na predmetih veselja in mnenje o sami zgodbici (če je bila zanimiva, prepričljiva, dobro napisana, ne predolga, ne prekratka ...) in nato smo se s skupnimi močmi odločili, če bomo predmet poslali naprej na razstavo ali ne.

Če smo bili v dilemi, smo zgodbo prebrali še enkrat in se natančno poglobili v njeno vsebino in navsezadnje tudi v sam predmet ter nato dokončno sprejeli odločitev. Zadnje in navsezadnje tudi glavno besedo pri odločanju pa sta imeli učiteljici Jasna in Dušanka ter seveda kustosinja Mateja, ki ima s tem največ izkušenj. Učenci smo bili pogosto zelo razdvojeni in nismo vedeli sprejeti prave odločitve, zato so nam mentorice pri tem pomagale. Ker pa smo zbrali kar 33 raznolikih predmetov, nam vseh zgodbic ni uspelo prebrati v času enega srečanja, zato smo že nestrpno pričakovali prihodnje srečanje.

Naslednjič smo se dobili v muzeju in tam nadaljevali s prebiranjem zgodb. Nadaljevali smo enako kot prejšnjič, vendar nam je ostalo krepko manj predmetov kot ob zadnjem snidenju. Sprva smo bili sramežljivi, vendar smo se nato opogumili in začeli s ponovnim izbiranjem predmetov. Nekatere zgodbe so bile krajše, druge spet dolge in na podlagi vseh teh podatkov smo nato s pomočjo mentoric izbrali še ostale predmete, ki še sedaj stojijo na naši razstavi v muzeju.

Že pred tem pa smo se pogovorili o tem, da tudi če naš predmet ne bo izbran, ne bo nič hudega. Običajno se je na razstavo uvrstil po en predmet od vsakega učenca, v redkih primerih pa oba. Učenci, katerih predmeti niso bili izbrani, so le-te dobili nazaj takoj ob prihodnjem snidenju. Tisti, ki pa so bili izbrani, pa so šli še enkrat na fotografiranje in vodstvo muzeja je zgodbe nato

lektoriralo ter jih prevedlo v angleščino za morebitne tujce, ki so si ogledali našo razstavo. Predmeti veselja. Spodaj so navedeni izbrani predmeti veselja, kot so opisani v katalogu razstave. Vse fotografije je posnel Tomislav Vrečič.

Mehanska tipkovnica

Imam že več mehanskih tipkovnic. Rad jih čistim in poslušam zvok tipk. Vedno sem si želel tudi originalno mehansko tipkovnico IBM z vzmetmi v mehanizmu tipk, ampak se jih težko dobi. Pred sedmimi leti sem pa dobil eno. Kolega, ki pozna moj hobi, mi jo je podaril. Našel jo je pa v skladišču podjetja, kjer dela in so praznili stare in odslužene reči. Tako bi tipkovnica skoraj pristala na smetišču.



Jure, 40 let

Žepna ura



Ta ura je last mojega pokojnega dedka Matije Klariča. Ko je umrl, jo je podaril moji babici Miri, ki je umrla pred dvema letoma in jo je nekaj let pred smrtjo podarila meni. To je bilo poleti, ko sem bil tam na počitnicah, ona pa je ravno našla to uro, medtem ko je brskala po predalih in ker je hotela, da se ohrani, jo je dala meni. Ta ura mi zelo veliko pomeni, saj je bila izdelana že približno petdeset let nazaj v Sovjetski zvezi. Vedno, ko jo vidim, se spomnim na njiju, saj mi veliko pomenita. Na zadnji strani je vgravirana lokomotiva, saj gre za železničarsko uro. Tudi dedek je bil zelo

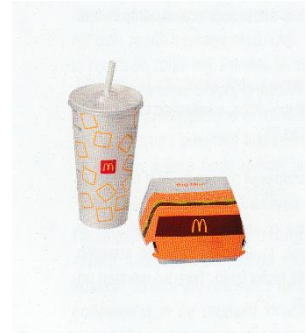
velik ljubitelj lokomotiv ter je nekaj časa delal tudi na železnici.

Franc, 41 let

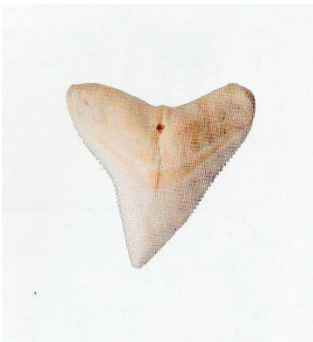
Hrana, ki jo imam rad

Vsak konec tedna se s prijatelji dobimo v Mc'Donaldsu v Murski Soboti. Tja hodimo zato, ker se tam dobro počutimo in si lahko privoščimo hrano, ki jo imamo radi. Veselje nam ni samo hrana, ampak tudi druženje s prijatelji. Tam se sprostim in pomenim z njimi.

Črtomir, 16 let



Zob belega morskega psa



Ta predmet sem dobila v drugem razredu, ko mi ga je podaril atijev kolega iz Dubaja. Vzbuja mi veselje, ker ga vsako leto vzamem s seboj na počitnice in vedno, ko ga vidim, se spomnim tistih lepih trenutkov, ki sem jih preživela s svojo družino in prijatelji.

Zala, 12 let

Ročno sešita škatla in copatki

Ročna dela in nekaj ustvarjati me je v življenju vedno veselilo. A ker smo imeli kmetijo, v hlevu živino, sem se temu premalo posvetila, pa ni bilo časa. Ko sem imela mamo sedem let v postelji, sem ob večerih sešila veliko gobelinov in iz volne kvačkala prtičke. Zdaj pa, ko je prišla jesen mojega življenja, čeprav so prsti bolj trdi, rada ustvarjam, da jih razgibavam. To delo me sprosti in mi daje novih moči in mi je v veliko veselje, če lahko komu kaj »mojega« podarim.



Marta, 75 let



Spominska knjiga drugi svetovni vojni, obdobje pomanjkanja in stiske. Gimnazijo sem obiskovala dve leti. To je bilo obdobje srečnega in trdnega prijateljstva. V razredu nas ni bilo dosti. Bili smo družina slovenskih in madžarskih dijakov, ki smo bili zelo povezani. Da bi naš spomin ostal trajen, smo

zapisovali spomine v spominske knjige. Spominska knjiga je moj predmet veselja, saj me spominja na brezskrbne dijaške dni, ki sem jih morala predčasno končati zaradi smrti mame. Še danes se spomnim sramežljivega pogleda moje simpatije, ki mi je v spominsko knjigo zapisal lep ljubezenski verz.

Gizela, 94 let

Medvedek Beno

Bil je moj otroški spremljevalec. Eden zgodnejših spominov, ki jih imam, je ravno ta, kako sem ga dobila. Spomnim se, da mi ga je dala neka gospa v predsobi naše hiše. Bil je v prozorni, plastični vrečki in poimenovala sem ga Beno. Z mano je bil tudi, ko sem kot majhen otrok (nekje 5 let) bila sprejeta v bolnišnico, ker sem se prenajedla sladkarij. Pač je bil ravno čas velike noči in na razpolago sem imela velike količine sladkarij. Izkušnja v bolnišnici je bila neprijetna in veselje, ko sem končno prišla domov, se je spremenilo v žalost, saj sem ugotovila, da ni Bena.



Prepričana sem bila, da je bil za vedno izgubljen. Ampak se je kaj hitro vrnil nazaj k meni. Ne spomnim se več točno podrobnosti, ampak mislim, da je moja najstarejša sestra nekako uredila, da se je vrnil. Veselje ob vrnitvi Bena je bilo dosti večje kot pa takrat, ko sem ga dobila.

Mojca, 34 let

Obesek s srčkom

Ko je moja prva hčerka prispela na svet, sem postala mama. Prej nisem vedela, da se ob rojstvu prvega otroka rodita dve osebi: otrok in mama. V trenutku, ko sem jo zagledala, držala v svojem naročju, sem se tudi jaz popolnoma spremenila. Spremenile so se vse moje vrednote, cilji, verovanja in smisel življenja. V opomin na ta dogodek mi je partner podaril ta obesek s srčkom. Predmet nima posebne ekonomske vrednosti, za mene pa je neprecenljiv spomin na ta dan.



Jali, 41 let



Prva zlata medalja

Ta predmet je zame res nekaj posebnega. To pa zaradi tega, ker sem jo dosegel na mojem prvem malo večjem turnirju v Ljubljani, ko sem bil star komaj deset let. Pomeni mi največ izmed vseh medalj, saj je bila to moja prva zlata medalja. Še dandanes sem na ta uspeh zelo ponosen. Mi pa je bila tista tekma najljubša izmed vseh, saj je na tej tekmi kot sodnica sodila Tina Trstenjak ena izmed najboljših judoistk v Sloveniji in na svetu. V veliko čast mi je bilo, da sem imel možnost, da sem jo v živo spoznal. Vedno, ko pogledam to medaljo, se spomnim nanjo in mi da to še večjo motivacijo, da vztrajam, ne obupam in zavzeto treniram dalje tudi, če me kdaj ne mika.

Jure, 12 let

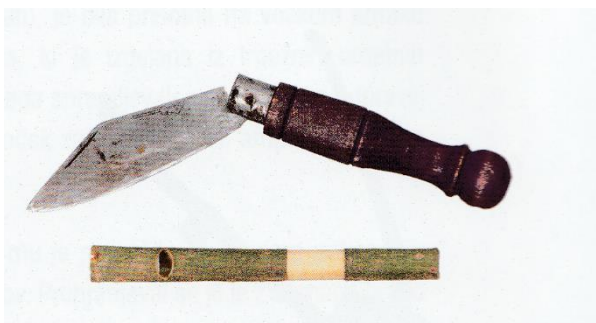
Igralne karte

Te karte držijo posebno mesto v mojem srcu, saj je bila prva namizna ali kakršnakoli igra. Prvič mi jo je pokazal moj dedek, s katerim sem preživel skoraj cel dan, če me starši ne bi odpeljali domov.

Mesek Jr., 13 let



Žepni pipec (nož)



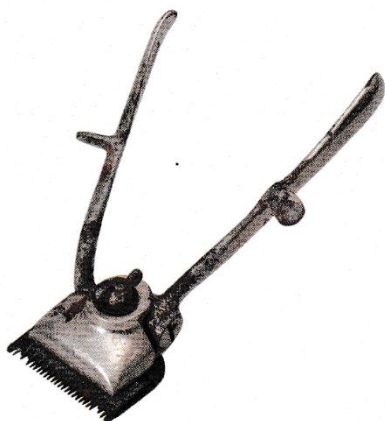
Prvi žepni pipec sem si kot otrok zelo želel, dobil pa sem ga čisto po naključju. Z očetom sem kot vsako novo leto šel voščit k njegovemu stricu. Stric in teta sta bila oba zelo vesela in sta naju pogostila s pecivom in pijačo v njihovi kuhinji, kjer je teta imela stekleno bučko z bonboni, v bučki pa se je po

nekem naključju znašel žepni pipec, ki sem ga opazil in požiral z očmi. Stric je opazil moje poglede v stekleno bučko in žepni nož, zato mi ga je ob odhodu podaril. V tistem trenutku sem bil najsrečnejši fant na svetu. Doma sem z veseljem šel na vrt, kjer sem si odrezal palico in jo okrasil z rezljanjem. Pozneje me je oče naučil še dosti drugih veščin, ki jih lahko narediš z

žepnim nožem, med drugim tudi narediti piščal iz vrbove veje. Še danes nosim žepni nož po žepih, nikoli pa ne bom pozabil, kako sem dobil prvi žepni pipec in koliko zadovoljstva ter veselja sem imel z njim.

Tomi, 53 let

Strižnik prijaznega frizerja



Kot otrok sem vsaka dva meseca šel k frizerju v mestu, ki je imel nad salonom velik napis, MOŠKI FRIZER, in si dal ostriči lase. Takrat frizerji še niso imeli električnih strižnikov za lase, ampak le ročne. Poleg strižnika je imel frizer, ki je bil tudi brivec, še britev, brivsko peno, ki jo je z brivskim čopičem delal sproti, pršilo s kolonjsko vodicco, glavnike in majhno mehko metlico, s katero mi je na koncu z vratu očistil ostanke porezanih las. Med striženjem se je prijazen frizer z menoj ves čas pogovarjal in me spraševal o temah, ki so otrokom bile zelo zanimive. Na koncu me je vprašal, ali mi naj lase namaže z orehovim oljem, da jih polepša. Prijazen frizer že dolgo ne živi, zgradba, v kateri je bil njegov frizerski salon, je tudi že porušena, imam pa še ta podoben ročni strižnik, ki me spominja na vse to.

Radoslav, 76 let

Plišasti medvedek

Ko sem bila še v vrtcu, je bil ta medvedek moja najljubša igrača. Vsak dan sem ga s seboj prinesla v vrtec. Ko sem zvečer odhajala spat, me je vedno bilo strah senc na stenah sobe, zato sem ga vedno stiskala k sebi. Ko so mi rasli mlečni zobje, sem mu velikokrat grizla levo uho.

Katja, 13 let



Pasja ovratnica

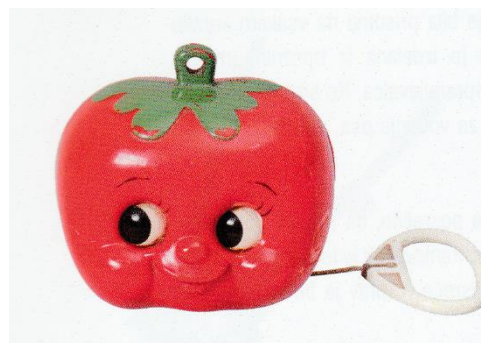


Moj bratec Filip in jaz sva si že dalj časa za hišnega ljubljénčka želela psa. Leta 1996 sva dobila mladička – čistokrvnega, svetlo rjavega kokeršpanjela, ki smo ga poimenovali Rex. Takrat si še niti zamisliti nismo mogli, da bo postal tako zelo pomemben del naših življenj. Naš nov radovedni štirinožni prijatelj je prinesel smeh, igrivost in brezpogojno ljubezen. Na našem dvorišču mu je oče postavil lično pasjo uto, vendar je pozimi raje večino časa preživljal v toplem zavetju naše hiše. Da bi lahko uživali v skupnih sprehodih po mestu, je nosil posebno pričujočo ovratnico. Odkar smo mu ovratnico prvič namestili okrog vratu, je bila prisotna na vsakem koraku našega skupnega življenja. Črno-zelena ovratnica, ki je izdelana iz trpežnih umetnih materialov, je postala ključna oprema našega zvestega spremljevalca. Ko smo se odpravili na sprehode, ovratnica ni bila le praktičen pripomoček za vodenje psa, ampak je postala simbol ljubezni, sreče in veselja, ki smo si jih delili. Rex je bil po naravi zelo radoveden in večkrat se mu je posrečilo, da je sam pobegnil v mesto. Ob večerih se je izmučen in lačen vrnil domov. Prehranjeval se je le z domačo hrano in ni bil nikoli bolan. Prav tako nikoli ni imel nobene nesreče, čeprav je bil večkrat blizu nevarnosti. Njegova ovratnica ni bila le predmet vsakodnevnega nošenja, temveč je postala nosilec vseh lepih dogodivščin in neizmernega zaupanja. Rex je živel polnih šestnajst let. Ko se je mirno poslovil, nam je ostala le njegova ovratnica. Še danes, ko jo pogledamo, se spomnimo vseh skupnih trenutkov, ki smo jih delili s tem zvestim prijateljem, ki bo vedno živel v naših srcih. Ovratnica, ki jo je nosil, je bila kot nit, ki nas je držala povezane, hkrati pa mu omogočala, da raziskuje svet tudi zunaj domačega dvorišča.

Nina, 43 let

Rdeče jabolko

Odkar se spomnim me spremljajo male premikajoče oči malega rdečega jabolka, ki je moji mami služilo vedno, ko je bilo treba pomiriti dojenčka. Rdeče jabolko sem dobila ob rojstvu od tete iz Ljubljane, ki sem jo videla mogoče enkrat letno. Ker je bilo igrač malo, sem na moje rdeče jabolko



skrbno pazila. Še v najstniških letih nisem nikomur dovolila, da bi se ga kdo dotaknil, še posebej ne moja mlajša sestra. Ko smo renovirali hišo, se je jabolko izgubilo in sčasoma smo nanj pozabili. Pred dvema letoma smo ga po naključju našli. Ne znam opisati veselja, ki sem ga občutila, ko sem ga zopet prijela v roke in je zaigralo znano melodijo. To je moj predmet veselja, ki me spomni na otroštvo in igračo, ki je bila le moja.

Tadeja, 43 let

Moja in Boškova rokavica

Nekega mrzlega dne sem bila pri mojem najboljšem prijatelju Bošku v Rakičanu. Boško je navihan in nagajiv konj. Ko sem se na travniku sprehajala z njim, sem na koncu sprehoda ugotovila, da ni moje desne rokavice. Bila sem zelo žalostna. Boško me je s svojim toplim noskom skušal potolažiti. Naslednji dan, ko sem se spet sprehajala z njim, vsa premražena, je Boško naenkrat zavil s poti in v daljavi sem zagledala črno packo v snegu. Bila je moja rokavica. Boško jo je našel. Tega dne je dobil veliko priboljškov in poljubčkov. Sedaj med jahanjem vedno uporabljam to rokavico, obožujem jahanje, najbolj pa Boška.



Boštjana, 13 let



Košara za nabiranje gob

Gobe raje iščem kot jem. Užitek mi je, ko najdem kakega jurčka. Zagledaš enega, potem pa se skloniš in vidiš, da je poleg vse polno jurčkov in to mi je pri iskanju gob največje veselje. Včasih pa hodim več ur in ničesar ne najdem, a zaradi tega nisem slabe volje. Veselje mi je hoditi po gozdu. Vidiš srne, jelenjad, lisice in divje prašiče. Gobe nabiram v to pleteno

košaro, ker je zračna in praktična. V njeni petnajstletni uporabi sem jo do vrha napolnil najmanj dvajsetkrat.

Jože, 70 let

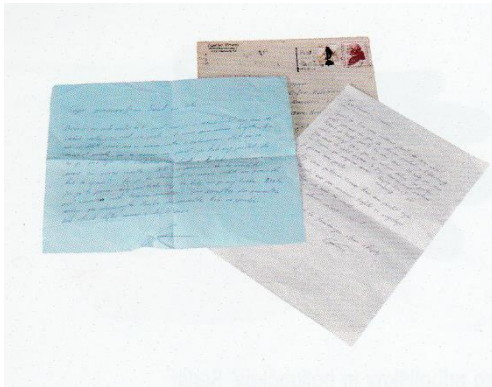
Kuhalnica

Ta predmet mi vzbuja veselje, ker s kuhalnico kuham in to me zelo veseli. Veseli me, da kuham za svojo družino, kar tudi njih veseli in mi da dodatno veselje in ljubezen do kuhanja. Z njo sem skuhala že veliko jedi, ki so bile dobre. Kuham že zelo dolgo in ker nisem imela mame, sem pri dvanajstih letih kuhala za celo družino in s tem sem se naučila veliko novega. To me je spodbudilo h kuhanju in zdaj sem zelo vesela, ker znam dobro kuhati. Ko nekaj skuham, je najlepše, da sem zaradi skuhanega ponosna sama nase.



Marjeta, 73 let

Pisma



Nekje v osemdesetih letih je v hiši nasproti nas živel mož, ki je svoji teti in svaku vsak teden pisal pisma. Ta so govorila o vsem možnem. Potovala so vse do Hamburga v Nemčiji, kjer sta živela svak in teta. Pisma so bila poslana za časa Jugoslavije. Ker je bila razdalja med Jugoslavijo in Hamburgom velika, so potovala dolgo časa, da so prispela. V pismih se je pošiljatelj zahvaljeval, včasih tudi jezil na teto in svaka, a vedno je bil vesel, da je dobil odgovor.

Tone, 13 let

Baletni čevlji

Že od otroštva rada plešem in telovadim. Za deseti rojstni dan sem si zaželela baletne čevlje. Ko sem odprla darilo, sem začela jokati od sreče, ker sem dobila baletne čevlje. Z njimi sem veliko plesala. Zdaj so mi čevlji premajhni, a mi bodo vedno ostali v spominu.



Jun, 12 let

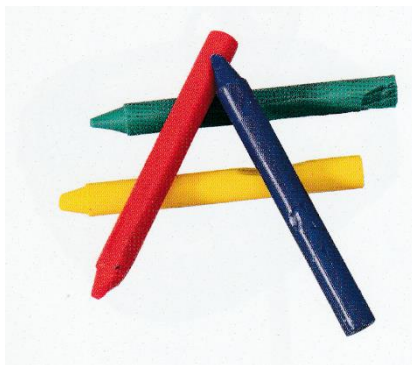
Ptičja krmilnica

Sodobnost je nepovratno ločila človeka od narave, tiste »divje«, ki je ne more ukrotiti, ne da bi jo uničil. Divje živali tako le redko uzrem, zato mi vsakoletno postavljanje ptičje krmilnice predstavlja veliko veselje, lepo mi je opazovati ptiče, ki priletijo na naš vrt. Njihovo petje in ščebetanje je v nasprotju s hrumenjem avtomobilov z bližnje ceste, krmilnica na vrtu poskrbi za prijetno zvočno kuliso, ki v meni sproža starodavno veselje in občutek doma.

Andreja, 43 let



Voščenske



Ko sem bila v vrtcu, sem vsak dan sedela za mizo in risala z voščenkami. Bile so moje zveste spremljevalke pri vsaki pustolovščini na papirju. Skozi risanje sem raziskovala nove svetove, ustvarjala prijatelje iz barv in odkrivala skrite zaklade domišljije. Vse to me je naučilo, da so voščenske več kot le pripomoček za risanje – postale so del mojega življenja, ki mi prinaša srečo in radost vsak dan. In še danes, ko sem odrasla, se vračam k njim, saj mi še vedno prinašajo enako veselje in navdih kot nekoč.

Amira, 14 let

5.4 Sodelovanje na odprtju razstave in vodstvo po razstavi

Vsak teden smo se srečevali v muzejskih prostorih, kjer smo skupaj raziskovali zgodbe, ki jih pripovedujejo predmeti v muzejskih zbirkah. Kustosinja Mateja nam je z veliko strastjo in znanjem predstavljala različne eksponate, ki so nas popeljali skozi zgodovino našega kraja. Z navdušenjem smo poslušali zgodbe o starih običajih in vsakdanjem življenju naših prednikov. Spoznali smo različne obrti, predmete in običaje, ki so nekoč predstavljali pomemben del vsakdanjega življenja v naši skupnosti.

Kustosinja Mateja je skozi svoje pripovedovanje vzbujala v nas radovednost in željo po raziskovanju. Učila nas je, da vsak predmet v muzeju nosi s sabo posebno zgodbo, ki nas lahko poveže s preteklostjo. Tako smo postopoma začeli razumeti, kako pomembno je ohranjanje kulturne dediščine in kako lahko skozi spoznavanje zgodovine bolje razumemo sedanost.

Priprave na razstavo so bile polne vznemirjenja in pričakovanja. Kustosinja Mateja je skupaj s svojo ekipo skrbno načrtovala postavitev, medtem ko smo mi, mali kustosi, pomagali pri izboru predmetov in pripravah na otvoritev. Otvoritev razstave je potekala v četrtek, 16. maja 2024, in bila prava praznična priložnost. Na dogodek so prišli naši starši, stari starši, prijatelji in veliko drugih obiskovalcev. Med gosti sta bila tudi župan Damjan Anželj in direktor muzeja Branko Kerman.



Slika 17: Mali kustosi na otvoritvi razstave ob govoru župana g. Damjana Anželja.³⁷

Ko smo stali pred množico obiskovalcev, smo občutili veliko vznemirjenje. Srce nam je zelo močno bilo, saj smo bili ponosna na vse, kar smo dosegli. Verjamemo, da je razstava obiskovalcem resnično segla v srce in jim pričarala občutek veselja.

³⁷ Foto: Tomislav Vrečič.



Slika 18 in 19: Obiskovalci so bili s predstavljenim zelo zadovoljni.³⁸

V zadnjem tednu pred koncem šolskega leta smo povabili tudi naše sošolce, da si ogledajo razstavo. Sami smo vodili razstavo in si razdelili govor, kar je bilo prav posebno doživetje. Čeprav smo bili po eni strani nervozni, smo bili hkrati tudi veseli, saj smo lahko delili svoje znanje in izkušnje z drugimi. Razstavo smo vodili trikrat, saj so nas obiskali trije razredi. Vsak izmed nas si je pripravil kratek povzetek teme, ki jo je predstavljal. Ob pripovedovanju smo predmete predstavili in udeležencem postavljali vprašanja. Upam, da bomo še imeli kakšne priložnosti za vodstvo po razstavi, saj je bilo vznemirljivo in nadvse zanimivo. Nazadnje smo se s pesmijo še predstavili na slavnostni akademiji ob 70. obletnici Pomurskega muzeja, ki je potekala 21. 1. 2025 v tamkajšnjih prostorih.



Slika 20: Mali kustosi na slavnostni akademiji.³⁹

³⁸ Foto: Tomislav Vrečič.

³⁹ Foto: Tomislav Vrečič.

6. EVALVACIJA PROGRAMA MALI KUSTOSI

6.1 Povratna informacija Malih kustosov

Za pridobitev vpogleda v izkušnje in zadovoljstvo udeležencev programa Mali kustosi smo izvedli vprašalnik, ki ga je izpolnilo deset učencev. Rezultati so nam podali dragocen vpogled v to, kako so udeleženci doživeli program, kaj so cenili in kje so videli možnosti za izboljšave.

Ob koncu našega dela smo pridobili tudi povratne informacije o razlogih za sodelovanje, zadovoljstvom z aktivnostjo, časovno izvedbo in vtisi, ki smo jih nabirali skozi celotno šolsko leto. Odgovarjalo je deset učencev, vsi so bili vključeni v program Mali kustosi.

Zakaj smo se odločili za sodelovanje v programu Mali kustosi? Večina se nas je odločila, da zaradi mentorstva učiteljic Jasna Žižek in Dušanke Horvat, nato sta sledila odgovora možnost rokovanja z muzejskimi eksponati in spoznavanja ozadja muzejev in vseč so mi vsebine o življenju v preteklosti. Nekaj manj pa zaradi možnosti sodelovanja pri pripravi razstave in javnem nastopanju.



Slika 21: Včasih se nam sploh ni mudilo domov.⁴⁰

⁴⁰ Slika: Tomislav Vrečič.

V naslednjem vprašanju smo ocenjevali našo aktivnost pri programu. Aktivnosti smo ocenjevali na lestvici od 1 do 5. Zanimivo je, da smo aktivnosti vsi ocenili z najmanj povprečno oceno 4,1. Glede na anketni vprašalnik smo bili najbolj aktivni pri zbiranju osebnih predmetov (4,9) nato pri ogledu depoja, restavratorskih delavnic in razstavnih delavnic (4,8), sledi izbor osebnih predmetov za razstavo (4,6). Isto povprečje, 4,3, sta zbrali trditvi dve uri predavanja na šoli in proučevanje muzejskih predmetov (rokovanje, razlaga predmeta, delanje zapiskov). Po našem mnenju smo bili najmanj aktivni pri vodenju razstave (4,1), ampak tukaj moramo povedati, da je ocena nekoliko nižja, saj je eden od anketirancev zapisal, da je dal oceno 2 ne zaradi vodenja samega, ampak zaradi odziva gostov (sovrstnikov iz šole).

Glede na časovno izvedbo smo udeleženci bili zadovoljni s terminom. Srečevali smo se vsaki drug teden po dve šolski uri. Glede na to, da nas je večina učencev, ki smo bili vključeni med Mlade kustose dejavnih tudi na izvenšolskih dejavnostih, smo imeli srečo, da smo termin uskladili takoj po šoli. Srečevali smo se vsako drugo sredo ob 13. uri in se najprej sproščeno pogovarjali, nato pa pričeli z delom. Nekajkrat smo se srečali na šoli, ampak bolj ljubo nam je bilo delo v muzeju, saj smo tako dobili občutek, da tja spadamo.

Analizirali smo tudi, katere veščine smo tekom programa izboljšali in kje nas čaka še nekaj dela. Naši rezultati so prikazani v spodnji tabeli.

	ZELO DRŽI	PRECEJ DRŽI	NEKOLIKO DRŽI	NIKAKOR NE DRŽI
Izboljšal/-a sem poznavanje preteklosti.	6/10	4/10	0/10	0/10
Izboljšal/-a sem poznavanje dela muzeja in muzejskih poklicev.	9/10	1/10	0/10	0/10
Izboljšal/-a sem javno nastopanje.	6/10	4/10	0/10	0/10
Izboljšal/-a sem pisno izražanje.	5/10	5/10	0/10	0/10
S sodelujočimi učenci sem se še bolj povezal/-a.	6/10	2/10	2/10	0/10

Zaradi uspešno opravljenih nalog se počutim bolj samozavestno.	9/10	0/10	1/10	0/10
Muzejske razstave me odslej bolj zanimajo.	8/10	1/10	1/10	0/10
V programu »Mali kustosi« bi ponovno sodeloval/-a.	9/10	1/10	0/10	0/10

Tabela 1: Pomen programa Mali kustosi.

Nobena izmed trditev ni bila označena kot nekaj, kar nismo dosegli. Nekaj dela nas še čaka pri izboljšanju pisnega izražanja in javnega nastopanja, ampak verjamemo, da bomo s tovrstnimi programi izboljšali še to.

Ob koncu smo podali še naše vtise, od tega so štirje učenci mnenja, da so vtisi boljši od pričakovanih in šest učencev, da so vtisi dobri. Nobeden izmed nas se ni opredelil, da so vtisi slabi, slabši ali da sploh nima vtisa. To nam le še dodatno sporoča, kako dober program je bil program Mali kustosi. Otroke naše starosti je v tem obdobju digitalizacije zelo težko motivirati, še posebej za kaj podobnega, kot je delo v muzeju, zapisovanje, analiza, javno nastopanje. Tukaj nam je uspelo, da smo ob koncu programa bili vsi zadovoljni.

Za konec pa še nekaj vtisov Malih kustosov. Prilagamo nekatere zapise, ki smo jih zapisali na anketni vprašalnik.

"Lepe počitnice, drugače pa zelo lepo."

"Super je bilo in vseč ste mi bili 😊"

"Hvala vam za vse spomine, samo fala."

"Hvala, da sem imela to možnost, da sem lahko sodelovala pri tem projektu. Z veseljem bi se naslednje leto spet pridružila temu projektu!!!!"

"Vse je bilo odlično."

"Da bi rad, da se delavnica Mali kustosi izvaja še prihodnje leto."

"Bilo je odlično 😊"

"Če lahko, bi sodelovala še drugo leto."

"Hvala za priložnost, ki nam je bila dana → nikoli ne bom pozabila teh dni!"

Dodatni komentarji učencev so bili pretežno pozitivni, pri čemer so se zahvaljevali za priložnost in izražali željo po ponovnem sodelovanju v programu. Na podlagi teh povratnih informacij lahko z gotovostjo trdimo, da je program Mali kustosi izpolnil in presegel pričakovanja učencev ter ima potencial postati stalna dejavnost, ki bo še naprej navdihovala in izobraževala prihodnje generacije.

6.2 Pomen programa in načrtovanje za naprej

Ko zaključujemo to čudovito leto, prežeto z radovednostjo, učenjem in nepozabnimi doživetji, se zavedamo, kako dragocena je bila naša izkušnja v programu Mali kustosi. Ta program nam je omogočil, da smo se povezali z našim muzejem na način, ki si ga prej nismo mogli niti predstavljati. Postali smo del zgodovine, del zgodb, ki jih nosijo predmeti v muzejskih zbirkah, in del dediščine, ki nas povezuje z našimi koreninami.

Skozi vse leto smo spoznavali, kako pomembno je ohranjanje kulturne dediščine in kako nas lahko spoznavanje preteklosti obogati ter poveže z našo identiteto. Vsak trenutek, ki smo ga preživeli v muzeju, je bil poln odkritij in novih znanj. Kustosinja Mateja nas je naučila, kako skozi predmete videti zgodbe, kako razumeti običaje in kako ceniti kulturo našega kraja. Skozi njeno navdušenje smo tudi mi postali navdušeni raziskovalci, ki si želimo ohraniti in deliti to bogastvo znanja.



Slika 22: Mali kustosi, program, ki nas je učil na zabaven način.⁴¹

⁴¹ Foto: Tomislav Vrečič.

Zaradi vsega tega verjamemo, da bi moral program Mali kustosi postati stalna dejavnost, ki bi jo lahko ponovili vsako leto. Predstavljamo si, kako bi lahko vsaka nova generacija učencev doživela enako veselje in navdušenje, kot smo ga mi. Ta program bi lahko postal del rednih šolskih dejavnosti, kjer bi se učenci naučili vrednot, ki jih prinaša ohranjanje kulturne dediščine. Poleg tega bi omogočil, da se naši muzeji napolnijo z življenjem in postanejo kraji, kjer zgodbe iz preteklosti oživijo pred našimi očmi.

Ponovitev programa Mali kustosi bi prinesla številne koristi za celotno skupnost. Učenci bi se naučili sodelovati, raziskovati in ceniti zgodovino, kar bi prispevalo k njihovi osebni rasti in razvoju. Muzeji bi postali žarišča izobraževanja, kjer bi se srečevale različne generacije in delile svoje izkušnje. Kultura našega kraja bi bila ohranjena in predana naprej, kar bi okrepilo našo identiteto in povezanost z dediščino.

Zato upamo, da bo ta program postal stalnica v našem šolskem sistemu in da bodo tudi prihodnje generacije imele priložnost doživeti radost muzeja, kot smo jo mi. Verjamemo, da lahko s ponovitvijo programa Mali kustosi ustvarimo svetlejšo prihodnost, kjer bodo kulturna dediščina, zgodovina in zgodbe našega kraja ohranjene za vse, ki bodo prišli za nami.

Hvala, da ste bili del tega čudovitega potovanja. Naj radost, ki smo jo doživeli v programu Mali kustosi, odmeva v naših srcih in navdihuje vse, ki jih zanima spoznavanje in ohranjanje naše preteklosti.



Slika 23: Ekipo malih kustosov.⁴²

⁴² Foto: Tomislav Vrečič.

7. ZAKLJUČEK

V naši raziskovalni nalogi smo v uvodu predstavili nekaj teoretičnih izhodišč, ki jih je zapisala strokovna javnost. Najprej smo spoznali, kaj vse je muzej, kako pomemben je za lokalno in širšo skupnost in kako pomemben je za izobraževanje tako mlajših kot malo starejših. Muzejska pedagogika je bila za nas nov pojem, s katerim smo želeli povedati, na kakšne vse načine se lahko v muzeju učimo in da je pomembno, da tudi le-ta stopa v koraku s časom, da ne postane sam sebi muzej.

Največji doprinos nalogi je zagotovo empirični del, kjer smo zapisali, kako je potekal projekt Mali kustosi. Od spoznavanja teorije, ki nam je bil glede na ves program še najmanj privlačen, do končnega sestavljanja razstave in vodenja po njej. Pomembno se nam zdi, da je program potekal po majhnih korakih, katerim smo lahko sledili. Že menjava fizičnega prostora, in sicer šolskega, kjer smo vsak dan, z muzejskim, kamor pridemo le občasno, se nam je zdel zelo pomemben. Na srečo je naša šola zelo blizu muzeju, ampak tudi razdalja ne bi smela biti težava pri menjavi prostora. Ugotovili smo, da je bil to eden izmed ključnih dejavnikov našega aktivnega dela.

Naslednji korak je bilo rokovanje z muzejskimi predmeti. Predmete smo lahko tipali, gledali, poslušali in jih tudi vohali. Ob tem smo se naučili, da je potrebno z njimi skrbno ravnati, saj so del naše kulturne dediščine. Zgodbe, ki nam jih večkrat pripovedujejo babice in jih doma tako neradi poslušamo, so sedaj postale nadvse zanimive.

Največje veselje pa nam je bilo, ko smo iskali in izbirali predmete veselja, ki so na koncu pristali tudi na občasni razstavi. Predmeti sami po sebi niso nič kaj dragoceni, dragoceni pa postanejo, ko spoznamo njihovo zgodbo in vidimo, koliko veselja lahko droben predmet vzbudi v nas. Zelo pomembno se nam je zdelo, da smo bili videni in slišani tudi s strani šole, celotnega muzeja in širše javnosti.

Ob naših ugotovitvah predlagamo, da se tovrstni programi vpeljejo v učni načrt kot del učnega programa. Mali kustosi so imeli za nas zelo velik pomen, ko smo skozi izkustveno učenje spoznavali del naše preteklosti in jo zaradi tega dosti bolj cenimo. Svoje znanje in pozitivne izkušnje smo prenašali tudi na naše sošolce, sorodnike, znance. Zato naj bo ta naša raziskovalna naloga predlog pristojnemu ministrstvu, da usmerja učni sistem v tej smeri.

VIRI IN LITERATURA

LITERATURA

- Hameršak Klemen, Vključevanje vsebin kulturne dediščine iz lokalnega okolja pri pouku družboslovnih vsebin, Maribor 2019.
- Huber Mateja, Predmeti veselja, katalog razstave, Murska Sobota 2024.
- Stojnšek Gobec Sanja, Idejna zasnova otroškega muzeja v Mariboru, Maribor 2019.
- Tavčar Lidija, Zgodovinska konstitucija modernega muzeja kot sestavine sodobne zahodne civilizacije, Ljubljana 2003.
- Zdravič Polič Nina, Slovenski odpor, Icomov kodeks muzejske etike, Ljubljana 2005.

INTERNETNI VIRI

- <https://fran.si/iskanje?FilteredDictionaryIds=130&View=1&Query=muzej> (13. 1. 2025).
- <https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs/vsebina/2008-01-0485?sop=2008-01-0485> (13. 1. 2025).
- <https://www.pomurski-muzej.si/pages/si/muzej/zgodovina-muzeja.php> (14. 1. 2025).

Naslovna fotografija: Mali kustosi tik pred otvoritvijo razstave Predmeti veselja.

Foto: Tomislav Vrečič

PRILOGA: ANKETNI VPRAŠALNIK

EVALVACIJSKI VPRAŠALNIK

Dragi/-a učenec/-ka!

Prosim te, da izpolniš anonimni evalvacijski vprašalnik, saj nam bodo tvoji odgovori v pomoč pri nadaljnjem delu.

Hvala!

1. Kaj te je najbolj pritegnilo, da si se odločil/-a za sodelovanje v programu »Mali kustosi«?

- a) Mentorstvo učiteljic Jasne Žižek in Dušanke Horvat.
- b) Všeč so mi vsebine o življenju v preteklosti.
- c) Možnost rokovanja z muzejskimi eksponati in spoznavanja ozadja muzejev.
- d) Možnost sodelovanja pri pripravi razstave in javnem nastopanju.
- e) Drugo: _____

2. Z ocenami od 1 do 5 označi, kako so se ti dopadle spodaj naštetе aktivnosti.

Pomen ocen: 5 = aktivnost mi je bila odlična

4 = aktivnost mi je bila precej dobra

3 = aktivnost mi je bila zadovoljiva

2 = aktivnost mi ni bila v zadovoljstvo

1 = aktivnost mi je bila zoprna

Aktivnost	Ocena
Dve uvodni predavanji na šoli.	
Ogled depoja, restavratorske delavnice in razstavnih prostorov.	
Proučevanje muzejskih predmetov (rokovanje, razlaga predmeta, delanje zapiskov).	
Zbiranje osebnih predmetov.	
Izbor osebnih predmetov za razstavo.	
Pisanje opisa za predmet.	
Vodenje po razstavi.	

3. Kakšna časovna izvedba bi ti najbolj ustrezala?

- a) Obstoječa: vsaki drugi teden po dve šolski uri, celo šolsko leto.
- b) Vsak teden po eno šolsko uro, celo šolsko leto.
- c) Vsak teden po dve šolski uri, polovico šolskega leta.
- d) Drugo: _____

4. Z znakom X označi, kako zelo se strinjaš s spodnjimi trditvami.

	ZELO DRŽI	PRECEJ DRŽI	NEKOLIKO DRŽI	NIKAKOR NE DRŽI
Izboljšal/-a sem poznavanje preteklosti.				
Izboljšal/-a sem poznavanje dela muzeja in muzejskih poklicev.				
Izboljšal/-a sem javno nastopanje.				
Izboljšal/-a sem pisno izražanje.				
S sodelujočimi učenci sem se še bolj povezal/-a.				
Zaradi uspešno opravljenih nalog se počutim bolj samozavestno.				
Muzejske razstave me odslej bolj zanimajo.				
V programu »Mali kustosi« bi ponovno sodeloval/-a.				

5. Kakšni so tvoji vtisi po koncu sodelovanja?

- a) Slabi.
- b) Sem brez kakšnih koli vtisov.
- c) Vtisi so boljši od pričakovanih.
- d) Vtisi so slabši od pričakovanih.
- e) Dobri.

6. Mi želiš še kaj sporočiti?
